

Beslutningsforslag nr. B 123. Fremsat den 25. marts 2003 af Bodil Kornbek (KRF), Mogens Nørgaard Pedersen (KRF), Jann Sjurson (KRF) og Tove Videbæk (KRF)

Forslag til folketingsbeslutning

om konsekvent anvendelse af muligheden for at indføre positiv særbehandling af kvinder og mænd, hvor den kønsmæssige fordeling er skæv m.v.

Folketinget opfordrer ministeren for ligestilling til snarest at fremsætte de nødvendige lovforslag og foretage de fornødne ændringer i administrative forskrifter for at forbedre den kønsmæssige fordeling af ansatte i staten og i offentlige udvalg og kommissioner m.v. efter følgende retningslinjer:

- Ministeren for ligestilling skal benytte bemyndigelsen i lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse og barselorlov m.v. § 13, stk. 3, til at indføre regler for positiv særbehandling i staten inden for fag, hvor fordelingen af mænd og kvinder er skæv, og indføre målsætninger for, hvornår en

mere ligelig kønsfordeling skal være gennemført.

- Hvis den kønsmæssige sammensætning i offentlige udvalg, kommissioner og lignende ikke er ligelig, skal ministeren for ligestilling anmode ressortministrene om en begrundelse og, hvis denne begrundelse ikke er tilfredsstillende, bede om en fornyet sammensætning af udvalget.
- Ministeren for ligestilling anmodes om en gang årligt at rapportere om, hvorledes den positive særbehandling er gennemført, og i hvilket omfang ministeren har arbejdet for at sikre en mere ligelig sammensætning af udvalg, kommissioner og lignende.

Bemærkninger til forslaget

Det står ikke særlig godt til med ligestillingen i staten. Det fremgår af publikationen »Statslige ligestillingsinitiativer 2001«, der viser, at andelen af kvindelige ledere udgør 22 pct. i år 2000. Dette skal ses i forhold til, at kvinder udgør 39 pct. af de ansatte i staten. Derimod er mere end 65 pct. af HK'ere i staten kvinder. Det fremgår endvidere, at kvinders repræsentation i offentlige udvalg og kommissioner er faldet fra 44 pct. i 2000 og 2001 til 35 pct. i 2002.

Forslagsstillerne finder det vigtigt, at alle personer uanset køn får lige muligheder, rettigheder og pligter i samfundet. Store skævheder i fordelingen af mænd og kvinder i forskellige job kan være udtryk for, at der eksisterer strukturelle barrierer, der hindrer den enkelte mand og den enkelte kvinde i at have det arbejde, de ønsker. Kulturen på en arbejdsplads kan f.eks. være med til at bevare et kønsopdelt arbejdsmarked.

En mere ligelig fordeling af mænd og kvinder i lederstillinger sikrer, at både mænds og kvinders evner og kvaliteter i højere grad bliver udnyttet, hvilket også vil være til gavn for arbejdsgiveren.

På den baggrund mener forslagsstillerne, at der er behov for at indføre positiv særbehandling, så det køn, der er kraftigt underrepræsenteret, bliver positivt særbehandlet ved ansættelse af nye medarbejdere. Det betyder, at hvis der er mindst to ansøgere af begge køn, der er lige kvalificerede, skal der vælges en ansøger fra det underrepræsenterede køn. I den forbindelse skal ministeren for ligestilling opstille konkrete målsætninger for, hvornår en mere ligelig kønsmæssig fordeling af ansatte i staten skal være gennemført. Forslaget indebærer dog ikke, at der indføres kvoter, hvor en fast andel af de ansatte skal være kvinder eller mænd.

Det er en udbredt misforståelse, at positiv særbehandling kun er til gavn for kvinderne. Den gavner også mændene. Det daværende Ligestillingsråd har behandlet 60 dispensationssager om positiv særbehandling fra 1990 til 1998. Heraf har halvdelen af dispensationerne været til gavn for mænd og halvdelen været til gavn for kvinder.

Forslagsstillerne finder endvidere, at regeringen har gjort for lidt for at sikre en mere ligelig kønsmæssig sammensætning af offentlige udvalg og kommissioner m.v. Ifølge ligestillingsloven kan ministeren for ligestilling ved en skæv kønsmæssig sammensætning i offentlige udvalg m.v. anmode ressortministrene om en begrundelse for den kønsmæssige skævhed og i særlige tilfælde anmode om en fornyet sammensætning af udvalget. Det fremgår af ministeren for ligestillings svar på spørgsmål S 2003 fra folketingsåret 2002-03, at ministeren kun i to tilfælde har drøftet et ulige sammensat udvalg med sine ministerkollegaer. Kun i et tilfælde har det ført til en ændret sammensætning af udvalget. Forslagsstillerne ønsker, at ministeren for ligestilling konsekvent skal bruge denne mulighed i lovgivningen.

Positiv særbehandling i ligebehandlingsloven

Det fremgår af ligebehandlingslovens § 1, at forskelsbehandling på grund af køn ikke må finde sted. Ifølge ligebehandlingslovens § 13, stk. 2 kan den enkelte ressortminister tillade konkrete foranstaltninger, der fraviger ligebehandlingsprincippet for at fremme lige muligheder for mænd og kvinder.

Ifølge ligebehandlingslovens § 13, stk. 3, kan ministeren for ligestilling endvidere fastsætte generelle regler for, i hvilke tilfælde der kan indføres foranstaltninger til fremme af lige muligheder for mænd og kvinder, uden at det kræver tilladelse fra ressortministeren. Ministeren for ligestilling har ikke indført sådanne regler.

Kønssammensætning i offentlige udvalg, kommissioner og lignende

Ifølge § 10 i ligestillingsloven skal ressortministeren indberette den påtænkte kønssammensætning af udvalg m.v. til ministeren for ligestilling, inden beklivelse kan finde sted.

Hvis den påtænkte sammensætning ikke er ligelig, kan ministeren for ligestilling rette henvendelse til ressortministeren og anmode om en begrundelse og i

særlige tilfælde anmode om en fornyet sammensætning af udvalget.

Det fremgår af forarbejderne til lov om ligestilling af kvinder og mænd fra 2000, at bestemmelsen omfatter statslige udvalg m.v. med væsentlige samfundsrelevante opgaver og udvalg m.v. nedsat i henhold til lov. Derimod falder udvalg med arbejdsopgaver af udelukkende administrativ og teknisk karakter uden for loven. Undtaget er også tværministerielle arbejdsgrupper, hvor medlemmerne udpeges på baggrund af deres særlige funktion i ministeriet eller styrelsen. (L 193 fra folketingsåret 1999-2000).

Positiv særbehandling og EU

Det fremgår af EU's ligestillingsdirektiv (Rådets direktiv 1976/207/EØF), at der ikke må diskrimineres på baggrund af køn, men at der åbnes for positiv særbehandling, hvis det fremmer lige muligheder for mænd og kvinder. En række retssager ved EF-Domstolen har ført til en nærmere fortolkning af bestemmelserne.

Badecksagen (år 2000) er fra delstaten Hessen og gik på, om det var muligt at give kvinder fortrinsstilling ved besættelse af stillinger inden for det offentlige, hvis de var lige så kvalificerede som de mandlige ansøgere. Formålet med bestemmelserne var at rette op på kvinders manglende repræsentation inden for en række job i det offentlige, så kvinder i fremtiden kunne udgøre 50 pct. af de ansatte inden for den pågældende jobkategori. EF-Domstolen accepterede regler-

ne om positiv særbehandling under forudsætning af, at kvinderne ikke havde en automatisk fortrinsstilling, men alene havde en fortrinsstilling, hvis de fagligt og i andre henseender var lige så kvalificerede som de mandlige ansøgere.

En anden sag, Fogelqvistsagen (år 2000), fra Sverige gik ud på, om det med henvisning til reglerne om positiv særbehandling var muligt at vælge en kvinde ved besættelse af en offentlig stilling, selv om hun trods tilstrækkelige kvalifikationer ikke var lige så kvalificeret som andre, mandlige ansøgere. Lisbeth Fogelqvist blev udnævnt til professor, selv om hun ifølge det videnskabelige udvalg ved universitetet ikke havde samme høje kvalifikationer som en mandlig ansøger. EF-Domstolen udtalte, at en sådan positiv særbehandling ikke var i overensstemmelse med fællesskabsretten. Afgørelsen blev begrundet med, at de svenske regler giver automatisk fortrinsstilling til kvinder. Det udelukker, at udvælgelsen sker ud fra en objektiv vurdering af alle ansøgers særlige forhold. Domstolen afgjorde dermed, at svensk lovgivning strider mod Rådets direktiv om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder.

Sammenfattende konkluderer Europa-Kommissionen, at en ordning, hvor kvinder automatisk får en fortrinsstilling, stort set altid vil være i strid med EF-retten. Alligevel er det muligt at gennemføre positiv særbehandling, hvis der er tale om en reel udligning af eksisterende uligheder, og at gennemføre objektive ansættelsesvurderinger, der tager hensyn til alle forhold.

Skriftlig fremsættelse

Bodil Kornbek (KRF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om konsekvent anvendelse af muligheden for at indføre positiv særbehandling af kvinder og mænd, hvor den kønsmæssige fordeling er skæv m.v.

(Beslutningsforslag nr. B 123).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.